

Mačetė – universalumas slypi paprastume

Ispaniškos kilmės žodis *mačetė* [ma'ʎete] tai plačią geležtę turintis įrankis, kurį galima naudoti kaip kirvį arba kaip trumpą kardą kovų metu. Geležtės ilgis dažniausiai svyruoja nuo 32.5 iki 45 cm. ilgio, o geležtės storis ~3 mm. Ispanų kalboje, žodis *mačetė* yra mažybinė žodžio *macho* versija. Anglakalbėse Karibų regiono šalyse – Jamaikoje, Barbadosė, Gajanoje, Grenadoje bei Trinidade ir Tobage, žodžio *mačetė* atitikmuo yra plačiai naudojamas terminas "*cutlass*", apibūdinantis žemės ūkio įrankius.

Mačetės panaudojimo galimybės

Mačetė yra itin universalus įrankis, kuris gali būti naudojamas daugelyje sričių. Toks šio įrankio universalumas lemia didelį *mačečių* populiarumą visame pasaulyje.

- *Mačetė žemės ūkyje ir buityje.* Daugelyje tropinių ir subtropinių šalių, *mačetės* yra naudojamos prasiskinti kelią keliaujant atogrąžų miškais arba žemės ūkyje, pavyzdžiui, kirsti cukranendres ar smulkinti kokosų riešutus. Lotynų Amerikoje šis įrankis plačiai naudojamas buityje: kapoti malkoms ar gaminti įrankius iš medžio. Taip pat tai labai dažnas pagalbininkas dirbantis sode, kertant krūmus, genint medžių šakas ar smulkinantėdalą gyvuliams.
- *Mačetė kaip ginklas.* Kadangi *mačetės* yra itin populiarios daugelyje tropikų šalių, čia jos dažnai yra naudojamos kaip ginklas. 1994 metais Ruandoje įvykdyto genocido pagrindinis įrankis buvo būtent *mačetė*. 1792 metais Havanos mūšyje, kovotojai buvo ginkluoti mačetėmis, taip pat kaip ir per Havanos nepriklausomybės kovas (1868–1898). *Mačetė* yra ir iki šiol buvo vienas pagrindinių Vakarų Afrikos etninių genčių ginklų.

Kultūriniai *mačečių* skirtumai

Panga arba *tapanga* – tai mačetės atmaina naudojama rytinėje ir pietų Afrikoje. Šis pavadinimas yra kilęs iš Swahili etimologijos ir neturėtų būti painiojamas su *Panga* žuvimi. *Panga* geležtė yra plėtėjanti reverse, o jos ilgis gali siekti nuo 41 iki 46 cm. Šio įrankio geležtė yra užštrinta iš vienos pusės.

Bolo – Filipinuose itin populiari mačetės atmaina. **Bolo mačetės** geležtė išplatėja ties priekine dalimi, suformuodama "papilvę" ir staigiai nusmailėja priekyje, todėl yra naudojama kapoti medieną. Dar viena atmaina su itin nusmailintu geležtės prikiu *iták* buvo naudojama mūšiuose. Filipiniečiams *bolo* iki šiol yra vienas dažniausiai naudojamų įrankių kasdieniams darbams atlikti: genėti augalus, smulkinti vaisius, kapoti medieną.

Parang arba *golok* – mačetės atmaina populiari Malaizijoje ir Indonezijoje. Tai įrankis turintis trumpesnę ir plonesnę geležtę, ir dažniausiai naudojamas genėti sumedėjusią augaliją. Tokiam pat tikslui taip pat yra naudojama ir nepalietiškoji *kukri*, turinti išlenktą geležtę.

E-nep arba *nep* – tailandietiškoji mačetės atmaina, kurios pavadinimas reiškia "lapas" "leaf" (■■■■■■■■). Savo išvaizda ši mačetės atmaina primena musulmoniškąją *jambiya* arba Pakistane ir Nepale naudojamą *khukuri*, kurios geležtė yra išlenkta ir išplatėjanti priekyje.

E-toh – tai dar viena mačetės atmaina populiari Tailande, pietų Kinijoje, Laose ir kitose pietryčių Azijos šalyse. Dažniausiai *e-toh* yra naudojama kapoti medienai arba kaului. Tailande egzistuoja ne viena mačetės atmaina: *hua-tad* (Kinijoje žinoma kaip *dao*) – reiškianti "galvų kapoklė"; *pra* – dažniausiai naudojama atliekant ūkio darbus ir genint augmeniją.

Facão arba *facón* – taip vadinama mačetės atmaina Brazilijoje, kur ji palčiai naudojama prasiskinti kelią keliaujant per bruzgynus. Šiandien, šiame regione netgi egzistuoja šokis su mačetėmis (dança dos facões), kurio metu šokėjai vyrai kaunasi su mačetėmis imituodami kovą.

Daugelyje Ekvadoro regionų be *mačetės* yra neįsivaidiuojama diena, nes šis įrankis naudojamas kasdien atliekant ūkio darbus, kapojant medieną, genint augmeniją. Tačiau Ekvadore griežtai draudžiama mačetę naudoti kaip ginklą.

Pietų Meksikoje ir centrinėje Amerikoje mačetės plačiai naudojamos genėti augmenijai, krūmynams. Tuo tarpu Rusijos taigoje šis įrankis atlieka daugybę funkcijų ir pakeičia ne vieną įrankį. Taigoje mačetė naudojama kaip kirvis, peilis, atsuktuvai ar net kastuvai.

Skirtingais vardais pavadinta, skirtingiems darbams dirbti ar tikslams pasiekti, visuose pasaulio žemynuose naudojama - mačetė savo universalumu ir panaudojimo galimybėmis pelnė populiarumą ir yra vertinamas įrankis visame pasaulyje.